

**SKLYPO J. ŠLIŪPO G. 13, PALANGOS M.
ŽELDINIŲ INVENTORIZACIJA IR EKSPERTIZĖS IŠVADOS**

PARENGĖ
RITA GOLIAKOVIENĖ
Dendrologė
Želdynų PDV (Atestatas Nr.54)

KLAIPĖDA
2021.11.

TURINYS

1. Aiškinamasis raštas ir ekspertizės išvados.....1 - 4 psl.
2. Želdinių inventorizavimo kortelė.....5 - 9 psl.
3. Želdinių planas (grafinė dalis).....10 psl.

AIŠKINAMASIS RAŠTAS IR EKSPERTIZĖS IŠVADOS

SITUACIJA

Atsiradus probleminei situacijai dėl tvarkytinų brandžių medžių sklype prie gyv. namo Šliūpo g. nr.13 Palangos mieste, buvo iškviestas dendrologas - ekspertas medžių būklei nustatyti ir įvertinti jų perspektyvumą. Sklypas yra senojoje Palangos miesto dalyje ir įtrauktas į kultūros vertybių apsaugos zoną. **Medžių eilė (7-i medžiai), auganti ties vietinės reikšmės pravažiavimu ir besiribojanti su gyv. namu nr. 13, yra pradinė dalis toliau besitęsiančios link muziejaus vienos pusės liepų alėjos, kurią norima išsaugoti.** 4-i medžiai (inventorizacinėje lentelėje nr.1-4) auga 1,0m atstumu nuo pastato nr. 13 sienos, turi kamieno (šakų) pažeidimus (puvinius) ir buvo prašoma juos leisti genėti (šalinti), nes lūžtančios šakos krenta ant stogo ir pravažiavimo. Įvertinus medžių būklę, eksperto prašoma pateikti išvadas apie medžių perspektyvumą ir galimus medžių tvarkymo darbus.

Medžiui normaliai egzistuoti reikia tinkamų sąlygų ir jos turi būti tinkamos ne tik antžeminėje, bet ir požeminėje medžio augimo dalyje. Pakirstos medžių šaknys įtakoja ir išorinę medžio išvaizdą, ko pasekoje džiūsta šakos, pasikeitus augalo mitybos balansui. Dalies šaknų, o ir tuo pačiu šakų netekimas, silpnina medžio atsparumą vėjovartoms, todėl tokių medžių artima kaimynystė keliams bei pastatams gali būti itin pražūtinga.

Analogiškai, drąstiškas medžio šakų genėjimas atsiliepia ir medžio šaknyno gėrovei, šaknys netenka dalies fotosintezės procese išskirtų medžiagų ir taip pat nunyksta. Paprastai mieste gyvuojantys medžiai nuolat genimi, po jų šaknimis rausiamos tranšėjos kabeliams, todėl tokių medžių estetinė išvaizda, atsparumas gamtos stichijoms ir ilgaamžiškumas yra gana riboti. Pilnavertiška laja augantis medis sulaukia savo biologinio amžiaus ribos, neturi ligų ir tikrai yra saugus prieglobstis tiek žmonėms, tiek gyvūnams.

IŠVADOS

Tokios būklės medžiai, kaip dabartinė liepų alėja sėkmingai galėtų augti ir toliau, nešalinant nė vieno medžio, jeigu būtų atokiau nuo gyvenamųjų namų ir praėjimų. Liepos labai gajos, gali gyvuoti ir su labai didelėmis drevėmis, tik reikia sumažinti medžio lają, kad nestiprus kamienas atlaikytų vėjus ir pan.

- Ties J. Šliūpo g.nr.13 šimtamečių liepų vienos pusės alėja, pasodinta vos už 1-o metro atstumo nuo vienaaukščio medinio namuko, kuris savo gyvavimo pradžioje buvo grafo Tiškevičiaus ūkio reikmėms skirtas statinys.
- Vėlesniais laikais namelio paskirtis pasikeitė, ir iš ūkinio pastato virto gyvenamuoju namu, prie kurio reikėjo privesti įvairių komunikacijų: elektrą, vandenį, nuotekas, ryšio kabelius ir pan. Topo nuotrauka rodo mažiau kaip už 1,0m nuo medžių kamienų pratiestus nuotekų, dujotiekio ir kitus tinklus. Vykdamas visus šiuos darbus, pastoviai buvo kasamos tranšėjos, pažeidžiant esamų medžių šaknis, kas atsiliepia ir medžio atsparumui vėjovartoms.
- Medžių antžeminė dalis rodo ir prastą medžių priežiūrą, nesavalaikio ir neprofesionalaus stambių skeletinių šakų pašalinimo pasekmes. Daug kur matomos kamienuose, šakose neužsitraukusios atviros ertmės. Tai - buvusių paliktų nudžiūvusių ar neteisingai nupjautų šakų liekanų padariniai.

- Medžiai nr. 2,3,4 yra arčiausiai namo fasado ir yra didelė rizika, kad lūžtančios šakos, o gal ir pats kamienas gali padaryti labai daug žalos. Nelabai įsivaizduojama, kaip galimas taip arti sienos augančių medžių išsaugojimas vykdant namo rekonstrukcijos darbus, tvarkant namo pamatus? Tikslingiau būtų juos pašalinti. Likę 3-ys medžiai yra taip pat su puviniais, ypač medis nr. 7, kuris yra beveik kiauras. Aišku, namo savininkas savo rizikai gali palikti ir visus medžius, su arboristų pagalba sutvarkęs medžių lajas.

Buvo atliktas vizualus medžių būklės vertinimas. Vidinio puvinio kiekio nustatymas dar nereiškia, kad labiau išpuvęs medis virs greičiau už mažiau pažeistą. Labiausiai pavojingos yra skeletinių šakų sandūros, kur kaupiasi drėgmė ir puvinys pradeda veikti medžio šerdį. Todėl svarbu tokias pavojingas vietas sutvarkyti, norint išvengti šakų lūžių. Tai būtų šakų sutvirtinimas bei medžio lajos redukcija (tvarkymas individualus kiekvienam medžiui) Pateikiu kelis želdinių tvarkymo variantus.

Var.1.

Galimas želdinių tvarkymas paliekant visus medžius, tik redukuojant (sumažinant) lajas. Šiuo atveju prisiimama gana didelės rizikos laipsnį dėl galimų skeletinių šakų ar kamienų lūžių.

Var.2 (medžių tvarkymą vykdyti keliais etapais)

Pirmam etape pašalinti medžius nr.2,3,4, o likusiems 4-iems vnt, (nr. 1,5,6,7) atlikti medžio lajos redukciją pasitelkus ne eilinius genėtojus, o arboristus. Nuo to priklausys ir medžio gėrovė ir žmonių saugumas.

Antram etape gali tekti šalinti ir medį nr.7.

1 pav. Liepų alėjos vaizdas nuo Šliūpo g.

2 pav. Liepų alėja tarp pravažiavimo ir namo nr.13

3 pav. Liepa nr.3

4 pav. Pavoingos šakų sandūros, kur kaupiasi drėgmė

5 pav. Liepa nr.4 pasvirusi link pravažiavimo

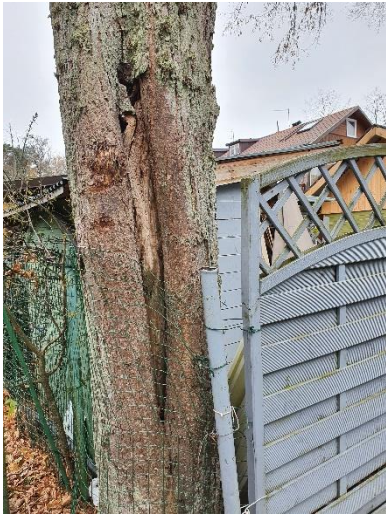
6 pav. Liepos nr.6 kamienas

7 pav. Neteisingai nugenėtos šakos skatinančios kamieno pavinius

8 pav. Liepa nr. 6

9 pav. Liepa nr 7

10 pav. Liepa nr.7

11 pav. Liepų alėja link muziejaus

Ekspertė – dendrologė (Želdynų PDV atestato Nr. 54)
RITA GOLIAKOVINĖ
Klaipėda
2021.11.

ŽELDYNŲ IR ŽELDINIŲ INVENTORIZAVIMO KORTELĖ

Želdyno (objekto) pavadinimas	Medžio, krūmo Nr. plane	Rūšinės sudėties koefi- cientas	Medžio, krūmo rūšis	Kiekis, vnt.	Amžius, m.	Aukštis, m	Diamet- ras, cm	Medžių grupės skalsumas ar krūmų glaudumas	Medžių, krūmų būklė	Reikalingos tvarkymo priemonės	Pastabos
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	1		Europinė liepa	1	100	19-20	56		1-2		Nedaug pasviręs į Š
	2		Europinė liepa	1	100	20	50		2-3	Šalinti	Kamiene puvinys, pasviręs į Š, daug apdžiūvusių šakų
	3		Europinė liepa	1	100	18	48-50		2-3	Šalinti	1,9m H šakojasi į du kamienus, šakose, kamien e ertmės nuo nudžiūvusių ir laiku nepašalintų šakų
	4		Europinė liepa	1	100	18	27		2-3	Šalinti	Pasvirusi į Š, kamiene yra nedidelių pažeidimų, kamenas atsirėmęs ant tvoros
	5		Europinė liepa	1	100	18	35		2		2,0m aukštyje buvo nupjauta stambi šaka, kur dabar formuojasi puvinys
	6		Europinė liepa	1	100	19	43		2-3		Dalis kamieno apačioje be žievės, apimta puvinio, matomos ertmės ir kitose kamieno dalyse

	7		Europinė liepa	1					2-3		Medžio kamienas labai pažeistas puvinio, netolimoje ateityje gali tekti liepą šalinti, o dabar reikia tvarkyti lają, kaip ir kitų visų paliekamų augti medžių. Apie lajos tvarkymą žiūr. „Aiškinamajame rašte“.

ŽELDYNŲ IR ŽELDINIŲ INVENTORIZAVIMO KORTELĖS PAAIŠKINIMAI:

1. skiltyje „**Želdyno (objekto) pavadinimas**“ įrašoma konkretus inventorizuojamo objekto pavadinimas.
2. skiltyje „**Medžio, krūmo Nr. plane**“ rašoma žymimų augalų skaičiaus Nr. plane.
3. skiltyje „**Rūšinės sudėties koeficientas**“ įrašomi medžių ar krūmų grupės rūšinės sudėties skaičiai (nuo 1 iki 10 taip, kad bendra skaičių suma būtų lygi 10). Medžių ir krūmų eilėms taip pat įrašomas rūšinės sudėties koeficientas. Jis rašomas pagal biogrupėje augančių atskirų medžių rūšių užimamo kiekio santykį.
4. skiltyje „**Medžių, krūmų rūšis**“ įrašomi inventorizuojamų augalų pavadinimai (pagal knygą: Gudžinskas Z., Lietuvos induočiai augalai, Vilnius. 1999).
5. skiltyje „**Kiekis**“ įrašomas pavienių ar grupėmis augančių medžių ar krūmų kiekis.
6. skiltyje „**Amžius**“ įrašomas apytikslis inventorizuojamų augalų amžius/
7. skiltyje „**Aukštis**“ įrašomas inventorizuojamų augalų aukštis , matuojant vizualiai ar aukštimačiu.
8. skiltyje „**Skersmuo**“ įrašomas medžių skersmuo 1,3 m aukštyje ne žemesniems kaip 1,5 m medžiams.
9. skiltyje „**Medžių grupės skalsumas ar krūmų glaudumas**“, (1 –reta grupė (gyvatvorė), kai projekcinis padengimas iki 25%, 2 – vidutinio tankumo 26 - 60%, 3 – tanki , kai daugiau 60%).
10. skiltyje „**Želdinių būklė**“ pildoma kiekvienai rūšiai, naudojant 4 balų skalę nuo (1 – gera, 2 – patenkinama, 3 – bloga(nepatenkinama) su greta esančioj skiltyje esančiom pastabom apie jo tvarkymo priemones, 4 – žuvęs želdinys(esamoj situacijoje arba jis nudžiūvęs, arba nulaužtas).
- 11.skiltyje „**Reikalingos tvarkymo priemonės**“ įrašomos reikalingos tvarkymo priemonės: kirsti, genėti, atnaujinti, persodinti. Jei kelios priemonės – jų eiliškumas.
12. skiltyje „**Pastabos**“ – kiti komentarai apie inventorizuojamus želdinius.

ŽELDINIŲ BŪKLĖS VERTINIMAS

I. Medžių genėjimo intensyvumo laipsnis:

- 1 – laja negenėta arba nupjauta iki 1/3 lajos viršūnės (nepažeidžiant centrinio kamieno) ir šoninių šakų;
- 2 – nugenėta 1/2-2/3 medžio lajos;
- 3 – nupjauta visa laja, paliktas tik kamienas.

II. Medžių (krūmų) defoliacijos laipsnis:

- 1 – sąlyginai sveikas ar silpnai pažeistas (defoliacija 0–25%);
- 2 – vidutiniškai pažeistas (defoliacija 26–60%);
- 3 – stipriai pažeistas (defoliacija >60%).

Pastaba. Be medžių defoliacijos teršalų poveikyje gali vykti asimiliacijos aparato dechromacija (spyglių ar lapų natūralios spalvos pokyčiai – pageltimas, parudavimas). Ji vertinama analogiškai lapų defoliacijai.

III. Ligų intensyvumas ir kenkėjų gausumas ir pakenkimo laipsnis:

- 1 – nepakenkti arba silpnai pakenkti kenkėjų ir ligų (lapai ar spygliai sveiki arba ligų ar kenkėjų pakenkta <1/3 jų kiekio);
- 2 – vidutinis pakenkimas (ligų ar kenkėjų pakenkta nuo 1/3 iki 2/3 lapų ar spyglių);
- 3 – stiprus pakenkimas (ligų ar kenkėjų pakenkta >2/3 lapų ar spyglių, arba jie visiškai nuėsti).

IV. Medžio kamieno (žievės) mechaninio pažeidimo intensyvumas:

- 1 – sveiki ir silpnai pažeisti (žaizdų nėra arba šviežiai pažeistas (einamaisiais metais) tik nedidelis žievės plotelis (<30 cm²));
- 2 – vidutiniškai pažeisti (yra viena ar kelios kelių metų senumo žaizdos, pažeistas 50–300 cm² žievės plotas, kuris jau gali būti užsikrėtęs medieną pūdančiais grybais);
- 3 – stipriai pažeisti (yra viena ar kelios kelių metų senumo žaizdos, pažeistas didelis žievės plotas (>300 cm²), medžio kamienas intensyviai ardomas (arba jau išpuvysiu viduriu) medieną pūdančių grybų).

Pastaba. Eglė ir uosis yra ypač jautrūs žievės(kamieno) mechaniniams pažeidimams, todėl 1 balu vertinami tik sveiki (nepažeisti) medžiai, o esant bent vienai platesnei negu 3 cm žaizdai jie vertinami kaip stipriai pažeisti.

Jei vertinamo medžio būklę inventorizacijos metu veikia keli veiksniai, pvz., jis genėtas, užpultas kenkėjų, pažeistas ir jo kamienas, tokiu atveju į lentelę įrašomas blogiausios būklės (pažeidimo) balas pagal bet kurį iš paminėtų kriterijų.

Visais atvejais būklė vertinama vizualiai, želdinius lyginant su sąlygiškai sveikais želdiniais. Jei vertinamo medžio būklę inventorizacijos metu veikia keli veiksniai, pvz., jis genėtas, užpultas kenkėjų, pažeistas ir jo kamienas, tokiu atveju į lentelę įrašomas blogiausios būklės balas (pvz., jei genėjimo intensyvumo laipsnis yra 2 balai, defoliacija – 1 balas, o kamieno mechaninis pažeidimas – 3 balai, tai bendra medžio būklė vertinama 3 balais).

Želdynų ir želdinių inventorizavimo ir apskaitos taisyklių
3 priedas

TRUMPA ŽELDYNO CHARAKTERISTIKA

Pildant pabraukti tinkamus variantus arba įrašyti komentarus:

Bendra želdyno būklė: labai gera, gera, patenkinama, bloga ir labai bloga.

labai gera – želdynas gerai tvarkomas, nėra sausuolių, menkaverčių medžių, krūmų ir atžalų, suformuotos erdvės, gerai prižiūrimi takai, vejos ir tvenkiniai;

gera – nuo labai gerai tvarkomų želdinių skiriasi kiek blogiau prižiūrimomis, rečiau šienaujamomis vejomis ir kiek blogesne bendra tvarka;

patenkinama – želdynas apleistas, prastai prižiūrimos vejos, takai, yra pavienių sausuolių, nepageidaujamų rūšių medžių, krūmų ir atžalų;

bloga ir labai bloga – želdynas neprižiūrimas ir paliktas likimo valiai: nešienaujamos vejos, visur gausu menkaverčių medžių ir krūmų, užžėlę takai ir tvenkiniai.

Veja (pieva): natūrali, kultūrinė / prižiūrima, neprižiūrima.

Gėlynai – vienmetės, dvimetės, daugiametės gėlės / prižiūrima, neprižiūrima;

Šiukšlės arba vėjavartos, vėjalaužos ir kt.: – nėra arba <10% želdyno ploto, 10–50%, >50% želdyno ploto;

Apžvelgiamumas (erdvės tarp želdynų) – <200 m, 200–400 m, > 400 m.

Dekoratyviniai ir kiti statiniai:

laiptai (..... vnt.), suolai (..... vnt.), šviestuvai (..... vnt.), arkos (..... vnt.);

skulptūros (..... vnt.), kioskai (..... vnt.), vaikų žaidimo aikštelės (..... vnt.);

įranga vaikų žaidimo aikštelėse (.....);

.....);

kita (.....).

Minėtų objektų būklė (.....).

Želdyno inžinerinės dangos:

takeliai, takai (natūralios dangos, medžio trinkelės, žvyruoti, betono dangos, asfaltuoti, kita (.....));

gatvės (natūralios dangos, žvyruotos, asfaltuotos, kita (.....));

Želdyno gamtiniai elementai: reljefas (lygus, banguotas, kalvotas), hidrografiniai elementai (ežeras, tvenkinys, kūdra, upelis, šatinis);

Želdyno teritorijoje esantys valstybės ar savivaldybių saugomi objektai ir jų pavadinimai:

gamtos paveldo (medžiai, rieduliai, reljefo formos ir kt.):

.....;

kultūros paveldo (archeologiniai, memorialiniai, architektūriniai, inžineriniai ir dailės):

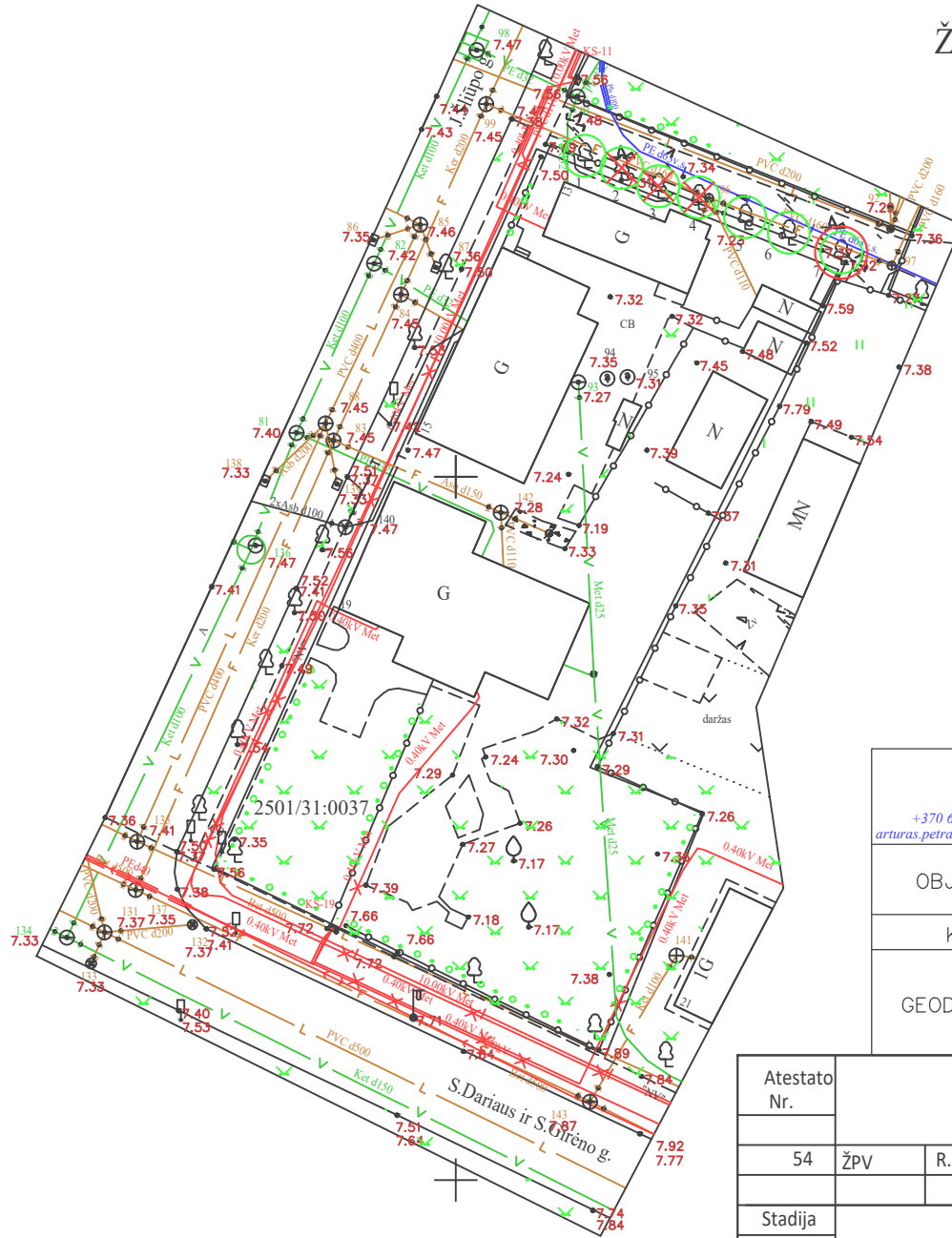
Objektas yra saugomų kultūros vertybių teritorijoje.

Žinoma istorinė ir projektinė medžiaga apie želdyną:

Liepų eilė, pasodinta prieš 100 metų palei grafo Tiškevičiaus ūkio reikmėms skirtą sklypą.

Pastaba. Įvertinus želdyno būklę ir atliktas ūkines priemones (kirtimus, genėjimą, karpymą, priežiūrą), nurodomos ir konkrečios priemonės šios būklės pagerinimui ir vėlesniam objekto tvarkymui ir priežiūrai.

Želdinių planas M 1:500

Sutartiniai pažymėjimai

- 1 Vertinami medžiai - 7 vnt.
- 1 Rekomenduojami 1-o etapo šalintini medžiai - 3 vnt.
- 1 Galimi 2-o etapo šalintini medžiai - 1 vnt.

Artūro Petrauskio individuali veikla

Pažyma Nr.284090

Ekonominės veiklos rūšies klasifikatorius 711240 Geodezinė veikla

OBJEKTAS		Numeris topografinėje informacinėje sistemoje Paraiškos Nr. Suderinta TOPD 2020 00 00 240787 ID Nr. 25:20:0		S.Darius ir S.Gir?no g. 19, Palanga	
KOORDINAČI?		SISTEMA: LKS–94		AUKŠČI? SISTEMA: LAS07	
GEODEZININKAS		Geodezininko kvalifikacijos pažym?jimo Nr.1GKV-449			
		VARDAS IR PAVARD?		PARAŠAS	DATA
		Art?ras Petrauskis			2020 11 10
A.V.					

Atestato Nr.					Objektas: Sklypo J. Šliūpo g. 13, Palangos mieste, želdinių inventorizacija.			
54	ŽPV	R.Goliakovienė	<i>R. Goliakovienė</i>	2021.11.				Laida
								0
Stadija					Brėžinys: Inventorizuojamų želdinių nužymėjimas plane.			Lapas
								Lapų